UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Defensio Regie || assert[i]o[n]is co[n]tra Ba||bylonicam captiuitate[m]

Fisher, John

Coloniæ, 1525

VD16 F 1226

Capvt Octavvm. Missam non esse promissionem solam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30480

Visual Library

giā, qua diffinitū eſt, miſſam etiā mali ſacerdotis eſſe ſemꝑ bo ”
nū opus, uirtute operis operati, licet nō uirtute operis operan ”
tis. Quod dico propter hanc ſecundā partē, quā nullus theo-
logoꝝ (opinor) aſſeret unq̄. Nā ſacerdos cōſecrans, quantū-
uis ipſe prauus fuerit, tñ opus eius, ſiue pro operato, ſiue pro
operantis ope intelligas, bonū eſt, licet ex ipſo opere nihil me
reatur. Nā & conſecratio q̄ eſt opus operātis bona eſt, & qđ
fit itē ipſa cōſecratione, ſacramentū uidelicet corpis & ſangui
nis Chr̄i, q̄d eſt opus operatū, bonū eſt ſimiliter. At id fefellit
Lutheꝝ, ꝙ quū theologi negent fructū & meritū aliq̄d ex o-
pere mali ſacerdotis ut operātis oriri, ille putet eos etiā omnē
ab eius opere bonitatē ſuſtuliſſe, id q̄d ipſi neutiq̄ ſentiunt. Et
tñ adhuc tanta eſt hominis. aut cæcitas, aut impudentia, ꝙ nō
cōtentus hoc ſemel exprobraſſe, uerū inculcat id denuo Regi
quaſi uictor inſultans, quū ſit nihil minus. Opprobrat em̄ Re
gi, ſe ſua propria ignorare, nēpe, qđ interſit inter opus opera
tū & operantis, atq; ita ſeipm cōfutare, dū impugnat Luthera
na. Quū tñ hauddubie Rex ipſe certo ſciat, eā diſtinctionem
huc nihil attinere, Lutherus contra cæcutiat turpiſſime.

Conſecratio mali ſacerdotis eſt bonum opus

¶ Miſſam non eſſe promiſſionem ſolam.

Cap. VIII.

.I.

CAeterū nec id intactū ꝑtermittemus q̄ Luthe-
rus probare molit̄ miſſam uere & proprie eſſe
uerbum promiſſionis.
Nā ſi cætera (inquit) omnia deſint, & credide- ”
ris his uerbis Chriſti, hoc eſt corpus meū quod ”
pro uobis datur, uere miſſam integrā habes. Deinde ſi acce- ”
peris ſignū eadē fide, uſum & fructū miſſæ accepiſti.
Duo ſunt q̄ iā audiſti lector. Alterū quid ſit integra miſſa. Al
terū quo nā modo fructū ipſius miſſæ cōſequi ualeas. Iā illud
prius expendamus. Si cætera (inquit) oīa deſint & credideris
his uerbis Chriſti, hoc eſt corpus meū q̄d pro uobis datur ue-
re miſſam integrā habes. Ergo ſi uerbis illis ubilibet, aut uiſis
aut auditis fidē adhibeā, erit miſſa iā ītegra, tāetſi reliqua deſu
erint omnia. Etiā ſi panis & uinū defuerint. Etiā ſi de uerbis
cæteris q̄ ad ſanguinē ſpectant, nemo uel neget quicq̄. Si di-

Multa incōuenientia ſequūtur ſi ſolū credere uerbis ſit miſſa Primum.

Secundum ɛ̃ta uerba ſola uel inſculpta lapidi memorẽtur, uel a puero, ſeu
Tertium muliercula quauis pronuncienť modo credã illis, iã erit inte-
gra miſſa. Et ſi centies in die fiat iſtud, toties erit miſſa integra
Quartum Hæc profecto ſatis miranda ſunt. Sed uelim dicat nobis ad-
huc Lutherus apertius. Quid ſi dicta uerba nusq̃ a q̊uis pro-
nũciata fuerint, ſed ne cogitata quidẽ, nũ & tũc miſſa nõ erit?
Si dixerit, iã nõ eſſe miſſam, mirũ eſt, quũ adhuc et uerba dicta
Matth. 5. maneant, quandoquidẽ ſcriptũ eſt. Verba mea nõ tranſibunt
fides quoq; manet in cordibus hominũ, quã & Lutherus ui-
Quintum. uũ quendã actũ & motũ eſſe contendit. Quando igiť & uer-
bũ ipſum perpetuo maneat, & actio fidei nunq̃ nõ uigeat, erit
iuxta Lutheri dogma miſſa quoq; ſemp extans oĩbus horis at
q; momẽtis, nõ diei ſolũ, ſed & noctis dormiẽtibus q̃q; ſacer-
dotibus æque atq; uigilãtibus aut ſacra facientibus. Nã ſi p̃ter
uerbũ & fidẽ nihil ad miſſæ integritatẽ exigať, & ſi p hęc ſola
q̃q̃ cætera oĩa defuerint, miſſa prorſus habeať integra, qs non
intelligit eiuſmodi miſſam durare ſemp, & indeſinẽter haberi
quando fides & uerbum ſemper & indeſinenter maneant.

Sed uideo ſic urgeri Lutherũ ut præter uerbũ & fidẽ fateatur
aliũ aliquẽ actũ exigi ad miſſæ integritatẽ, quo ceſſante, ceſſat
& miſſa. Et hũc puto dicturũ actũ recitationis illorũ uerboꝝ
Nã ad hoc ut miſſa fiat, oportet ipſa uerba recenſeanť, alioqui
nõ faciemus, aut quod in cœna Chrũs ipſe fecit, aut quod iuſ-
ſit a nobis fieri. Hoc (inquit) facite in mei memoriã. Pronun-
Lucę. 22. ciauit eñ ipſe dicta uerba ſuper pane quẽ ſacris acceptũ mani
bus cõſecrauit. Quãobrem & apertũ eſt præter fidem & uer-
ba, ſimul & uerborũ recitationẽ, etiam panis præſentiam om-
nino neceſſariam eſſe.

Longe igitur alienum a ueritate eſt, quod ſupra dixit Luthe-
rus. Nẽpe ſi cętera omnia deſint, et credideris his uerbis Chri
hoc eſt corpus meũ quod pro uobis datur, uere miſſam inte-
gram, habes. Nunq̃ eñ haberi miſſa integra poteſt, niſi ſacer
dos idipm Chriſti uerbis fecerit q̊d Chrũs iuſſit faciendũ, hoc
eſt panẽ & uinũ in Chriſti corpus & ſanguinẽ cõſecrauerit.
Is nimirũ actus & circa panẽ itẽ, ita miſſæ eſſentiã ingreditur
ut ſine hac, nec miſſa fieri, neq; eẽ quouis pacto ualeat. Et hũc

actum ſi quiſpiā ſacerdos exerceat, tametſi nemo circūſtantiū crediderit, nihilominus erit miſſa. Non tamen ita, ꝙ ſolus is actus ad miſſæ integritatē exigať, ſed ꝙ citra hūc, miſſa nullo pacto queat ſubſiſtere. Hactenus ergo pro priori aſſertiōe refellenť quā Lutherus nulla ſcriptura ſeu rōne fulctā, ſed proprię innixus temeritati protulit, a nobis dictum ſit.

Fides circūſtātiū non impedit miſſam

II

¶ Iam excutiamus & poſteriorē, quā extulit in hūc modū
Deinde ſi acceperis ſignū eadē fide, uſum & fructū miſſæ ac- »
cepiſti. Et hac intelligi uult, ꝙ ille uſum & fructū miſſæ cōſe- »
quiť, quiſqꝫ Chrī uerbis habita fide, panem conſecratū acceperit, quem & ſignum corporis uocat.

Hic primū aduerte lector, ꝙ dicit eadē fide. Nā ſupra dixit, ſi credideris his uerbis Chriſti, hoc eſt corpus meū q̄d pro uobis datur, etiā ſi cætera oīa defuerint uere miſſam integrā habes. Et protinus ſubdit. Deinde ſi eadē fide ſignū acceperis, uſum & fructū miſſæ accepiſti. Hic lector perſpicis (opinor) q̄ temeraria ſit hęc aſſertio. Nam ut panis in corpus Chrī conſecreť, non dicet opinor fidem formatam exigi, ſed informē ſufficere, alioquin idolatriam ſæpe plæbs cōmitteret, nimirū pro corpore Chriſti merum panē adorans. Verum hæc eadē fides haudquaq̄ ſufficit, ut per eſum corporis, uſum & fructum miſſæ conſequaris, imo iudicium edisti potius, ut teſtatur Paulus & dominici corporis reum te conſtituiſti. Nam ad hunc ſacroſanctū cibum edendum accedit indigne, quiſquis citra formatam fidem acceſſerit.

Fides formata nō exigiť ad conſecrationem

I. Cor. xi.

III

¶ Iſtud inſuper obſeruādū eſt, qua ſtropha, ſimul uſum & fructū miſſę cōiungit dicens. Si ſignū acceperis, uſum & fructū miſſæ accepiſti, q̄d plane falſum eſt. Nā uſus miſſæ ipſa functio ſacerdotalis eſt, qua finita, miſſa quoqꝫ (quantū ad hoc negociū attinet) ceſſat. Atqui finita miſſa, fructus tamen aliquis ipſius durat in ſacramento, q̄diu ſacramentū ipſum ſupfuerit poſt finitā miſſam. Et huius fructus particeps efficitur, quiſquis deuota mente ſacramentū ipm̄ acceperit, quanq̄ nulla miſſa eo ipſo tēpore celebreť. Quare ſic accipiens, iā nō utiť miſſa tāetſi recte credatur uti ſacramento.

Vſus miſſę ab eius fructu diſtat

Exemplum pulchrum,

Vt igiť negocium iſtud apertius euoluamus, nō fuerit inutile

quiddã exẽpli grã ſubijcere. Sic miſſam exiſtimabimus pinde atq; cuiuſdã aromatharij functionẽ: dũ is medicamen cõficiat q̃d añ medicus quidã nõ imperitus pro reſtituendis ægroti cu iuſpiã uiribus excogitauit. Nã fit aliq̃ties, ut poſteaq̃ aromatharius arte ſua functus fuerit & cõfecerit medicamen, ipſum ægroto protinus adminiſtrat, aliqñ tñ ſeruat in pixide, quoad occaſio dabit̃ miniſtrãdi cõmodius. Q; ſi medicamen ex pixide prolatũ cuipiã ægroto deferat̃, nemo uocabit hãc deportationẽ functionẽ artis aromatharij, quũ illa per aliũ, q̃uis (q nõ ſit aromatharius) æque fieri poterit. Hoc exẽplo certe quiuis facile intelliget, plurimũ intereſſe inter miniſtrationẽ Eucharistiæ, q̃ per diaconũ fieri poſſit, & ſacerdotis functionẽ, ſacriq; medicaminis huius cõfectionẽ, q̃ ſola proprie miſſa uocat̃ ab omnibus. Vides igitur lector hoc exemplo, medicum: eſſe Chriſtũ, aromathariũ: ſacerdotẽ, miniſtrũ: diaconũ, functionẽ ſacerdotis: & cõfectionẽ medicaminis: miſſam eẽ. Vſus ergo miſſæ nõ diutius durat, q̃ ipſa functio ſacerdotis. Fructus tñ plurimus in ſacramento poſt finitã miſſam uiget, quemadmodũ in medicamine, iam intra pixidem repoſito.

Multũ refert an quis miſſæ interſit.

Neq; tñ cõceſſerim totũ & integrũ miſſæ fructũ in ſacrmẽto manere. Nã quũ in miſſa ſacrificiũ offerat̃ pro ſalute uiuorũ & requie defunctorũ cõpluresq; ſacræ precationes adiungant̃, q bus uota fideliũ circũſtantiũ deo cõmendant̃, nõ eſt credibile, q; is qui domi quãtauis fide ſacramentũ iſtud acceperit, tm̃ ex eo fructũ referat, quantũ is qui pari fide miſſæ deuotus interfuit, atq; precum quæ in miſſa dicuntur ſimul & ſacræ ipſius communionis ibidem factus ſit particeps.

Ob hæc iã latere neminẽ opinor, q̃ ſit abſurda Lutheri ſententia, quũ ex ea cõſequat̃, q; quoties ex pixide ſacramentũ profert̃, uel cuiuſpiã ægroti cauſa, q morti proximus fuerit, toties miſſam fieri dicemus. Et qs nõ pſpicit, quãtũ hoc ſit ueritatis expers, quũ nemo tunc faciat q̃d ipſe Chrũs in cœna fecit, & q̃d ſacerdotibus iuſſit faciendũ. Nemo eñ tunc ex pane & uino corpus & ſanguinẽ Chriſti facit, quod tñ ipſe diſcipulis mandauit ut facerent. Hoc (inquit) facite in mei memoriã. Liquet igit̃ ex his miſſam non eẽ aut ſumptionẽ ſignorũ, aut p

Lucæ. zz

Concluſio

miſſionē ſignis adiectā, atq; ideo multo minus promiſſionem IIII
ſolā.
¶ Pergit tñ adhuc Lutherus ex prædictis illis dua- bus aſſertionibus colligere, q̊d ſequit. Vnde (inquit) manife- ſtiſſimũ eſt miſſam non eē aliquid noſtri operis aut uerbi, ſed ſolius Chriſti dantis tã uerbũ promiſſionis q̃ ſignũ in pane & uino, atq; uſum eius nõ poſſe in offerendo aut operando con ſiſtere, ſed in recipiendo & patiendo dũtaxat. Et unde (te quæ ſo) manifeſtiſſimũ eſt. Tibi forſitan ex meris inſanijs tuis quas uel per febrē (ut ais) aut per phreneſim excogitaſti manifeſtũ eſt. At nobis tantũ abeſt ut ex ulla ſcriptura (quã hactenus at tuliſti) manifeſtũ ſit, ut etiã neq; uideat in ſe quicq̃ habere pro babilitatis. Nos eñ aptiſſimã habemus ſcripturã ex ore Chri- ſti prolatã, qua iuſſit ut hæc faceremus, hoc eſt ut panē & ui- nũ in corpus & ſanguinē ſuũ cõſecraremus, id q̊d citra noſtrũ opus haudquaq̃ fieri p̄t. Et quãta eſt iſta impudẽtia tua, ut ue lis nos abſq; ſcripturis, imo cõtra ſcripturas, tuis nugis inſaniſ ſimis credere, ſomnijſq; plane phreneticis adhibere fidem?

Apoſtrophe

Porro, ꝙ toties inculcas uerbũ promiſſionis, haud ſcio q̊d uer bũ intelligas. In hoc eñ & plus q̃ Protheũ exhibes temetip- ſum, nũc unũ, nũc alterũ faciens promiſſionis uerbũ. Nam id q̊d paulo ſuperius recenſuiſti, uidelicet. hoc eſt corpus meum q̊d pro uobis datur, nihil omnino promiſſionis in ſe cõtinet. Promittunt eñ q̃ ſunt futura. Sed & licet Chrũs aplis, qui tũ p̄ſentes erant, certiores uerbo ſuo reddidit, de p̄ſentia corpo- ris ſui ſub illa ſpecie panis, q̊ te precor ſcripturæ uerbo nobis promittit, ꝙ quũ nos cõſecramus idē ſit futurũ. Neq; eñ ſcri ptũ eſt, ꝙ quotieſcũq; ſup panē ſacerdos mea uerba recẽſuerit protinus ex pane fiet corpus meũ. Hoc utiq; uerbũ promiſſi- onis eſſet. Sic eñ ob alia quædã ſacramenta promiſſiones fa- ctas legim⁹ in euãgelijs. Nã de baptiſmo ſcriptũ eſt. Qui cre- diderit & baptizatus fuerit, ſaluus erit. Et rurſum de ſacramẽ to remiſſionis peccatoꝝ. Quoꝝ remiſeritis pctã, remittuntur eis. Hæc certe uerba promiſſionis ſunt. Cæteꝝ in his ipſis ſa- cramentis agendis nemo uerbis illis utit, ſed alijs, quæ nõ ſunt promiſſionis. Nimirum, ego baptizo te. Et ego abſoluo te, q̃ neutiquam in ſcripturis leguntur.

Marci. 16.

Iohan. 20.

At Luther⁹ dicet ex hoc ỽbo, uidelicet, hoc facite in mei memoriã, totã huius rei pẽdere certitudinẽ. Ergo hoc magis eſt uerbũ promiſſionis q̃ illud prius allatũ. Quare ſi tanta uis in uerbo promiſſionis eſt, iſtud inter cõſecrandũ corpus & ſanguinẽ receẽſeri potius debet, q̃ cætera q̃d plane falſum eſſe nemo nõ credit, quũ oẽs aſſerant cõſecrationẽ añ factã, q̃ iſtud uerbũ pronunciet. Sed & pariter in alijs ſacramẽtis, utpote baptiſmatis, & abſolutionis, promiſſionis uerbũ recenſeri potius debet, quod nemo tñ unquã facit, ut ante diximus. Nemo eñ quũ abſoluit, his uerbis utitur. Quorũ remiſeritis peccata remittunt̃ eis. Neq; quũ abluit, ait. Qui crediderit & baptiſatus fuerit, ſaluus erit. Sed uterq; tam abluens q̃ abſoluens in perſona ſua loquat̃ neceſſum eſt & dicat ille. Ego baptizo te. & iſte. Ego abſoluo te. alioqui certe nihil fit

Cæterũ in captiuitate Babylonica Lutherus miſſam uocat ꝓmiſſionẽ remiſſionis peccatoꝝ. Sic nunq̃ ſecũ cõſtat, ſed eſt ingenio uſq; adeo uerſatili atq; uerſipelli, ut promiſſionis uerbũ, nunc unũ, nunc alterũ faciat. Sic eñ in captiuitate Babylonica ſcribit. Vides ergo ꝙ miſſa (quã uocamus) ſit promiſſio remiſſionis peccatoꝝ a deo nobis facta. Q. ſi quæramus ab eo, ubi ſcripta ſit hęc promiſſio, ſcio reſpondebit. In his uerbis eẽ ſcriptã, hic eſt ſanguis meus noui teſtamẽti, q pro uobis effũdet̃ in remiſſionẽ peccatoꝝ. Hic certe non inficiamur, quin expreſſa ſit promiſſio remiſſionis peccatoꝝ. At hæc promiſſio nequaq̃ fit pro ſumptione ſacramẽti, quemadmodũ ſæpe diximus, ſed pro ſanguinis effuſione dũ Chrũs in cruce ſeipſum immolauit. Huc accedit, ꝙ iuxta Lutheri ſententiã quiſq; conſecrat æqualiter, ſiue iuxta Matthæũ, ſiue iuxta Marcũ aut Lucã, aut Paulũ pronunciet. At palã eſt nec Marcũ, nec Lucã, neq; Paulũ de remiſſione peccatorũ fuiſſe locutos. Quã obrẽ ad conſecrationẽ faciendã nihil opus eſt promiſſione remiſſionis peccatorum.

Adde, ꝙ inferius in eodẽ impio libello teſtat̃ totã ipſius miſſę uirtutẽ in promiſſione remiſsionis peccatoꝝ cõſiſtere. Q. ſi uerũ ſit, tũ Paulus uſum & uirtutẽ ipſius miſſæ prorſus ignorauit, quũ & ille Corinthios inſtruens hac de re, uerbũ iſtud

I. Cor. 11.

promiſsionis omnino prætermiſerit. Et tamen a Chriſto ſe teſtatur accepiſse quæ tū Corinthios docuit. Quãobrē ſi tantū ex hoc uerbo momentū pendeat, ut tota penitus miſsæ uirtus in eo conſiſtat, profecto Paulus & eo præſertim loco ubi myſterium iſtud docet, id ipſum minime tacuiſset. Non eſt ergo miſsa promiſsio remiſsionis peccatorum.
Sed neq; uſus miſsæ tm̃ in recipiēdo & patiēdo cõſiſtit, quē admodū falſo Lutherus conat̃ aſserere, uerūetiã in offerendo & operãdo. Neq; em̃ res unica ſimplex eſt, ſed mltas (ut añ diximus) in ſe cõplectit̃. Vt em̃ Pharmacapolę functio, non in uno ſolū ope cõſiſtit, ſed nūc tūdit aromata, nūc liqres admiſcet, deinde pariter coquit oĩa, ita & ſacerdotis functio uaria eſt nūc cõſecrat, nūc offert, crebro precat̃, uiuos itē & defunctos per ipſius uirtutē ſacrificij deo commendat.

V.

¶ Poſt hæc Lutherus aliud inſup argumētū illuſtriſsimi regis impugnaturus, ipm prius omni prorſus ornatu pariter ac robore ſpoliat, atq; ita ſpoliatū recenſet ad hunc modū. Deinde pro ſacrificio miſsæ defendēdo. Rex (inquit) ita Thomiſticat. Eſto (inquit) miſsa ſit promiſsio, nõ hinc ſequit̃, nõ eē ſimul & ſacrificiū, qñ in ueteri lege erãt ſacrificia q̃ ſimul erant et promiſsiones. Rex uero ſuã argumētationē nõ tã inermem & elumbē protulit, ſed multo munitiorē. Nã argutiæ Lutheranæ reſpondens. Obſecro (inquit) qualis eſt iſta probatio, quū docere nitit̃, miſsam non eē ſacrificiū, ex eo, φ ſit promiſſio, quaſi promiſsio & ſacrificiū ita ſibi mutuo pugnarēt, quē admodū frigus & calor. Quæ Luthe. rõ adeo prorſus friget, ut nec reſpõſo digna uideat̃. Nã legis Moſaicę tã multa ſacrificia, q̃q̃ eēnt figuræ oĩa futurarũ rerū, tñ promiſsiones erant & ipſa. Promittebant em̃ ea propter quæ fiebant, non modo futura quondam illa, quorū erãt figuræ, ſed etiã liberationes, expiationes, purgationes, purificationes populi tunc præſentis, pro quo, more ſolenni quotannis offerebãtur. Quæ res cū tam aperta ſit, ut nemo prorſus eam poſsit ignorare, ridicula plane diſsimulatio eſt iſta Lutheri, quū nunc argumentatur fieri id non poſse, quod non ipſe tantū, ſed populus quoq; nouit tam ſæpe factum. Hactenus ipſe Rex.

Lut. detrūcat argumentum regis.

Verba regis.

Epiſcopus.

Sacrificia ſūt promiſſiones

Vides lector quē in modū Rex probat ſacrificia promiſſiões eſſe duplici rõne. Altera, ꝙ ea certo pollicebant̄ ueritates euē turas quarū erant figuræ. Altera, ꝙ liberationes, expiationes & purificationes populi tunc p̄ſentis (pro quo quotānis offerebant̄) etiā promittebant. Non ꝙ Rex intellexerit, nihil inter ſacrificiū & promiſſionē intereſſe, ſed ꝙ ſacrificiȷs ut plurimū promiſſiones adiungebant̄, uti mox oſtendemus. Obȷcit tñ huic argumento Lutherus duo. Primū, ꝙ huiuſce rei Rex

Sacrificȷs iungebantur promiſſiones

„ nullū attulit exemplū. Huius (inquit) aſſertionis Thomiſticæ
„ debuit Rex uel unū exemplū producere. Verū qd ſi rex nullū exemplū produxiſſet? Nū propterea nō ualebit argumētatio regia? Rex em̄ putauit ſe cū eo cōgreſſum quē exēpla eiuſmodi minime latuiſſent, quippe quū his exēplis abūdant ſcripturæ ueteris inſtrumenti, quas Lutherus p̄cipue callere ſe iactitat. Nam in ſcripturis, eiuſmodi paſſim occurrūt exempla, quemadmodum oſtendemus.

Exemplum primum

Primū, Leuit. 4. poſteaq̄ Moſes, quē in modū pro pc̄tō ignorantiæ populi uitulū ſacrificādū oſtenderet, ſcriptū eſt. Et rogante pro eis ſacerdote, propitius erit eis dn̄s. Ecce promiſſionē adiunctā ſacrificio.

Secundum

Rurſum, ubi per ignorantiā princeps peccauerit, docet hircū ſacrificari debere, ſubdens. Rogabitq; pro eo ſacerdos & pro pc̄tō eius, & dimittet̄ ei. Ecce rurſum peccati dimittendi promiſſionē annexā ſacrificio.

Tertium.

Ad hęc. Si primatus quiſpiā per ignorantiā peccauerit, docet caprā aut ouē offerendā, & pollicet̄ ob utrūq; ſacrificiū, peccati dimiſſionē. Prolixū eſſet ſacrificia cætera cōmemorare, q̄ ca. 5. & 6 ſequentibus pro diluēdis alȷs peccatis & delictis fieri docent̄ ubi & cuilibet ſacrificio remittendi delicti promiſſio ſubȷcit̄. Vides itaq; lector, quot iā illius rei produximus teſtimonia, nimirū ꝙ ſacrificia ueteris legis peccatoꝝ remiſſionē promittebant. Quāobrē & iuxta morē loquendi ſcripturaꝝ promiſſiones dici non iniuria poſſunt.

VI Neq; ſophiſma Lutheri, q̄d ſecundo loco producit, alicuius ponderis erit. Nā & hoc alterū eſt q̄d obiectat. Promiſſio (inquit) eſt uerbū, ſacrificiū res eſt. Quare impoſſibile eſt ut promiſſio ſit ſacrificiū. Ecce merū ſophiſma. Neq; Rex collegit,

ꝙ promiſſio ſacrificiũ eẽt, quũ promiſſio minime ſacrificetur. At retrorſum ſacrificiũ uocauit promiſſionẽ, eo ꝙ p ipm remiſſio peccatoꝝ promittat. Nam propter expiationes & purificationes ſacrificia fieri mandabantur in lege.

Ad hæc. Quoties Luthero placet, miſſa nõ ſola promiſſio dicitur, ſed promiſſio ſignis adiecta, ita, ꝙ miſſa nõ modo promiſſionẽ, uerũetiã & ſigna pariter inuoluat. Quæ ſigna profecto quũ res ueras, hoc eſt uerã Chriſti carnẽ, uerũq; ſanguinẽ ipſius cõtineant, nõ minus miſſa propter ipſa ſigna res dicet, q̃ uerbũ ob ipſam promiſſionẽ. Nã uti ſuperius, de ueteri quadã cæremonia, diximus, quã Hebræi phaſe uocant, ꝙ nõ ſolum promiſſionẽ cõplectat, uerũetiã ipm agni ſacrificiũ, ita & de noua hac cæremonia nõ dubitamus aſſerere, ꝙ prẹter promiſſionẽ & uerba, cõſecrationẽ etiã Euchariſtiæ cõprehẽdat, & ipſius corpis Chri, nimirũ agni ueri & immaculati ſacrificiũ. Quãobrẽ & plus q̃ puerile fuerit ſic argutari. Miſſa promiſſio eſt & uerbũ, Quare nõ pt res eẽ, quũ ipſe Lutherus nõ ſemel cõfiteat, in libello aduerſus regẽ, miſſam eẽ promiſſionẽ ſignis adiectã. Quod quid eſt aliud q̃ miſſam uerba pariter & rem eſſe.

Sed & hęc tria ſæpe cõfundit, unũ pro alio frequẽter uſurpãs nẽpe miſſã, ſacramẽtũ, & teſtamẽtũ, de qbus ĩ captiuitate Babylonica ſic ſcribit. Stet ergo primũ & ĩfallibiliter miſſam ſeu ſacramẽtũ altaris eẽ teſtamẽtũ. Ecce ſi teſtamẽtũ de utroq; dicat, hoc eſt, & de miſſa, & de ſacramẽto altaris, neceſſum eſt, ut iſta quoq; alterũ de altero mutuo dicat. Atq; ita miſſa quũ ſit Luthero ſacramentũ, erit etiam & res.

Lut. nihil diſcriminat ĩter miſſam, ſacramentum & teſtamentum.

De promiſsione uero multũ hæſitãter loquit. Nã de ipa paulo poſt ita ſubdit. Vides ergo ꝙ miſsa (quã uocamus) ſit promiſsio remiſsionis peccatoꝝ. Hic aperte promiſsionẽ remiſſionis peccatoꝝ miſsam facit. Et pluſculũ inferius ubi dicit. Recte itaq; dixi totã uirtutẽ miſsæ cõſiſtere in uerbis Chriſti, qbus teſtat remiſsionẽ donari peccatoꝝ. Et hic iterũ miſsam facit promiſsionẽ remiſsionis peccatoꝝ. At in libello cõtra regẽ. Nos (inquit) in miſsa potiſsimũ uocam⁹ promiſsionẽ, ipſa ſcilicet uerba Chri ſine qbus panis & uinũ eẽnt neq; ſignum

neq; ſacramentũ neq; miſſa. Quid iã his uerbis intelligi uelit, obſcurũ eſt. Nã ſi promiſſionẽ aliã intelligat q̃ remiſſiõis peccatorũ, nimiſquã tecte loquitur & inuolute, nedũ inconſtanter. At ſyncæra ueritas his ambiguis inuolucris tegi nõ quærit, lucem poſtulat, non tenebras.

VII ¶ Cæterũ, ꝙ nec tota miſſæ uirtus in promiſſione remiſſionis peccatorꝝ cõſiſtat, neq; ſit id ſine q̊ panis & uinũ uec ſigna ſint, nec ſacramẽta, neq; miſſa, iã plenius oñdemus. Dilucidũ itaq; uel ex hoc ſolo fuerit, totã ipſius miſſæ uirtutẽ nequaq̃ in promiſſione remiſſionis peccatorꝝ cõſiſtere, ꝙ Paulus de hac nihil omnino loquať, & tñ ab ipſo Chr̃o doctus formulã corporis & ſanguinis cõſecrandi tradidit ſufficientẽ. Sed & de remiſſione peccatorꝝ ſolus meminit Matthæus, ut ſi ſine hac pticula nec panis & uinũ eſſent, neq; ſacramẽtũ, neq; miſſa, quẽadmodũ Lutherus affirmat. Nõ ſolũ Paulus, ſed & Marcus, & Lucas uehemẽter aberraſſent qđ nephas eſt credere. Nullus eñ horũ de remiſſione peccatorum uerbũ ullũ facit. Sed Paulus ipſe præ cæteris grauiſſime peccaſſet qui magiſtrũ huiuſce rei ſe pollicitus eſt Corinthijs, quibus & conficiendi corporis & ſanguinis Chriſti modũ tradidit, illa ſublata particula de remiſſione peccatorũ. Quãobrẽ ſi in promiſſione remiſſionis peccatorũ tota uirtus miſſæ conſiſtat, uti Lutherus opinatur, Paulus haud parua Corinthios affeciſſet iniuria, nimirum ipſos fraudans omni penitus uirtute totius miſſæ. Nec eſt credibile quin ipſum totũ, quod ante fuerat edoctus a Chr̃o, Corinthijs expoſuerit. Quo fit ut etiã non diſſimile uero ſit Chriſtum illã particulam omiſiſſe, Id quod neutiquã feciſſet ſi totius negocij uirtus in ipſa promiſſione uiguiſſet.

Virtus miſſæ nõ cõſiſtit i remiſſionis peccatorũ pmiſſione. Prima ratio. Secunda. Matth. 26. I. Cor. 11. Tertia.

Adde, ꝙ ſi tota miſſæ uirtus in promiſſione remiſſionis peccatorũ conſiſtat, ſine hac nihil omnino fieret, quod falſum eſſe Lutherus ipſe teſtabitur. Nã paulo poſt in libello contra regem affirmat non minus uere conſecrare, ſi quis forma Lucæ Marci, Pauli uteretur, q̃ qui canonis iſtius impij & falſi utitur Sic eñ effrons audet ſacro miſſæ canoni conuiciari, impium, & falſum illum appellans. Atqui certum eſt in forma quã Lucas, Marcus, Paulus tradunt, nec uerbum quidem eſſe de pro

miſſione remiſsionis pctõꝝ. Quare nec in ea promiſsiõe, tota
miſsę uirtus cõſiſtit, neqꝫ miſsa dici p̃t ſola promiſsio remiſsio Confutatio.
nis pctõꝝ. Id q̃d adhuc denuo cõfirmabimꝰ ex ipſius Lutheri
uerbis. Nã ſi miſsa fuerit ſola promiſsio neqꝫ p̃ter eã ſit res ul-
la, cur toties Lutherꝰ miſsã promiſsionẽ uocat adiectã ſignis.
Quid em̃, ſignis opus erit, ſi miſsa fuerit ſola promiſsio. An
ferat ergo ſigna penitus, q̃ plane res ſunt, nẽpe corpus & ſan-
guis dñi. Nã citra hæc promiſsio manet promiſsio. Quocir-
ca ſi miſsam appellet promiſsionẽ ſolã, & promiſsio ſignis ab
ſumptis nihilominꝰ extat. Miſsam etiã oportet fateať extare,
tãetſi nulla remanſerint ſigna. Nã & añ cæremoniã, quã nos
miſsam eẽ non ambigimus, & rurſum poſtq̃ eadẽ ſit finita, ui
get ipſa promiſsio. Nunq̃ em̃ ipſa promiſsio ceſsat, quũ uer-
bũ domini maneat in æternũ. Quare manifeſtum eſt nec miſ Pſalm. 118
ſam dici poſse promiſſionem ſolam.
Et quanq̃ ſophiſtice contendat, ſacrificia uetera nõ fuiſse pro
miſſiones. neqꝫ promiſsionẽ eẽ rem, negare tamen haudqua-
q̃ poteſt, quin ſimul & promiſsio & res ad miſsæ complemẽ-
tum exigantur, de promiſsione ipſe confitetur, & de ſignis itẽ
quæ ſunt res ueræ, quin exigantur, nemini dubium eẽ poteſt
ex his quæ iam diximus.
Sed & pręter hęc, quũ ipſa res miſsæ, hoc eſt pręſentia corpo-
pis & ſanguinis Chriſti nequeat haberi ſine cõſecratiõe panis
in corpus, & uini in ſanguinẽ, ſubterfugere nullo pacto licet,
quin is actus pariter ad eſsentiã miſsæ prorſus requirať. Atqꝫ
hoc eſt quod ſæpe diximus, Miſsam non eẽ quiddã ſimplex,
ſed in ſe multa complecti. Neqꝫ multũ refert, unde miſsæ no-
men fuerit inditũ, modo conſtiterit de re ipſa. Nã ut oſtendi-
mus illã cæremoniã (q̃ phaſe dicta eſt) nõ accepiſse nomen a
quauis ipſius cæremoniæ parte, ſed a tranſitu angeli, qui per-
tranſiit Hebręos dũ Aegyptij percuterenť, atqꝫ ideo phaſe di
cta eſt, id eſt tranſitus. Sic & miſſa dici poteſt ab externa qua-
piã rõne, neqꝫ eſt neceſse ut ip̃m uocabulũ mox in fronte ſin-
gula prodat, q̃ ſub ipſa miſsa fiant & gerantur.
Fruſtra igiť Lutherus in captiuitate ſua Babylo. nobis impo- VIII

nere ſuis argutijs molit, cũ ex paupere ſimilitudinẽ hãc intro-
" ducit. Nullus (inquit) audet tantũ inſanire, ut dicat bonũ opus
" facere eũ q pauper & indigens uenit accepturus de manu di-
" uitis beneficiũ. Quãobrẽ quũ ſit miſſa beneficiũ promiſſiõis
" diuinæ p manũ ſacerdotũ oĩbus hominibus exhibitũ ipſa non
" pt, aut opus, aut ſacrificiũ eẽ. Hac ſimilitudine Lutherus nos
fallere conat, quum alioqui plurimum interſit inter paupe-
rẽ munus accipientẽ a diuite, atq; ſacerdotẽ q cõſecrat munus
utiq; plæbi diſtribuendũ. Plebs eñ uicẽ pauperis gerit & ſa-
cerdos uicẽ diuitis agit, hoc eſt ipſius Chri. Chrũs eñ in cœ-
na ſacerdotis officiũ uſurpauit, Euchariſtiã cõſecrans, eandẽ-
q; diſcipulis q tũ plæbẽ referebãt adminiſtrãs. Tunc eñ diſci
puli recipiendo tantũ & patiendo ut Lutheri uerbis utar ex-
hibuerũt ſeſe. Chrũs aũt erat operator & cõſecrator atq; etiã
immolator. Quid eñ aliud ſibi uolũt Euãgeliſtæ quũ ſinguli
Matth. 26 memorẽt eũ grãs egiſſe q̃d & Paulus nõ tacet. Sed & idẽ offi-
Marci. 14 ciũ q̃d ipſe tũc exercuit ſuis diſcipulis cõmẽdauit agẽdũ. Hoc
Lucæ. 22 inquit facite in mei memoriã. Quibus uerbis & Lutherus fa-
I. Corin. 11. tet, tũ aplis Euchariſtiæ cõſecrandæ tributã fuiſſe poteſtatẽ.
Facere (inquit) eſt, hoc totũ imitari q̃d ipſe tũc fecit. Quando
Sacerdos fa- igit ipſe tũ fuerat operator, cõſecrator, immolator, illos etiam
cit miſſam, ſ; operatores, cõſecratores, & immolatores huius ſacrificij cõſti
plebs accipit tuit. Sacerdos itaq; quoties panẽ & uinũ in Euchariſtiã conſe
eam. crat, miſſam facit. Plebs uero q̃ (dũ agunt myſteria) ſacramen
tũ accipit, nõ tanq̃ negocij geſtores, miſſę preeſſe, aut miſſam
facere, ſed intereſſe miſſæ dicunt. Quãobrẽ & plebs ad inſtar
paupis eſt, q ſolũ accipit. At ſacerdos q uelut hierarcha myſte
rijs pẽeſt, cũ ſit ĩter Chriſtũ & plębẽ ipſe mediator nõnihil u-
trinq; repreſentat. Quatenus eñ cõſecrat ac miniſtrat, Chri
ſtũ refert q donat. Quatenus aũt accipit, eatenus cũ paupere
plæbe communicat.

IX ¶Iã igit cũctis opinor dilucidũ eſt, miſſam pter ipſam pro
Multa reqrũt miſſionẽ remiſſionis peccatorꝝ, alia multa requirere, q̃ q̃ tũ ad
ad miſſam. ipſius miſſę ſubſtantiã attinet longe plus habẽt momẽti q̃ pro
I. Cor. 11. miſſio quęuis. Nã Paulus epl̃a priori ad Corinti. miſſæ ſub-
ſtantiã explicuit abſq; mentione qualibet remiſſionis pecca-

torum. Sed & remiſſio peccatorum etiam ex ueteribus ſacrificijs promittebatᷣ, quēadmodū & hic remiſſio peccatorum promittitᷣ, nō quidē ob ſumptionē ſacramēti, quēadmodū ſæpe diximus, ſed ob uirtutē ſacrificij q̊d in miſſa repreſentatur, nempe ſacrificij crucis.

Species utiq; panis in miſſa Chriſti corpus refert, q̊d exangue pendebat in cruce. Et ſpecies uini ſanguinē, q ſi'liter in cruce fundebatᷣ in remiſſionē peccatoꝝ. Propter q̊d in myſticis illis uerbis dicitᷣ, hic eſt ſanguis meus noui teſtamēti q pro multis effūdetᷣ in remiſſionē peccatoꝝ. Atq; ad hūc modū uetera nouis uel ad amuſſim quadrant, quēadmodū & Moſi iuſſum fuerat, ut cuncta ſecundū exēplar faceret q̊d in monte uiderat. Nā ut illic pplˀus res quaſdā offert, ſubinde ſacerdos eas ipſas immolat, altare ſanguine cōſpergens, mox igne quicq̃d eſt adipis adolet in altari, poſt hæc admiſcet & preces atq; ita promittitᷣ remiſſio peccatoꝝ. Sic & in hac noua cæremonia, panis & uinū a pplo conſueuit offerri, ſubinde p ſacerdotē igne cœlitus miſſo quicq̃d eſt adipis, hoc eſt intima panis & uini ſubſtātia prorſus abſumitᷣ, pane uinoq; mutatis in ſacrā euchariſtiā. Sanguis uero ſeorſum a corpore repreſentatus q̃d aliud q̄ iugulationē quandā et immolationē inſinuat. Calix interea madet ſanguine Chriſti, quo tāetſi nō reſpergatᷣ altare, nō eſt dubiū tamen, quin ab illo nōnihil ſanctitudinis accipiat. Admiſcentᷣ demū & preces, atq; ita uirtute tā eximij ſacrificij, uera promittitur peccatorum remiſſio.

Mat. 26
Cōferuntᷣ noua ueteribus.
Exodi. 25

Quis iā nō pſpicit illas figuras huic ueritati prorſus reſpondere, ac uiciſſim ueritatē iſtā umbris & figuris illis? Nemo tn̄ ex hac cōparatione credat cuiq̄ ad hoc ſacramentū accedere licere, quē nō an̄ uere pœnituerit. Nā quū ad ipſa uetera ſacrificia accedebāt, cōfitebantᷣ pc̄tā ſua dn̄o, quēadmodū Num. 5. iubentᷣ, multo magis ad hoc ſacrificiū acceſſuri tenentᷣ, ſe prius expurgare, & digne præparare, quū ob hoc ipm̄, inſtitutū ſit abſolutionis ſacramentū. Nō eſt ergo ꝙ quiſq̄ ad euchariſtiā accedere p̄ſumat cū peccati mortalis cōſcientia. Nā eiuſmodi pc̄tā p ſacramentū abſolutiōis expurgari pridē oportuit. Veruntamen hic delentᷣ peccatoꝝ reliquię ſimul & pc̄tā q̊ꝝ inter

Euchariſtię ſacramētū non ſumātniſi pœnitentes

confitendũ non eſt habita memoria. Neq; ſacramentũ iſtud, ut ſæpe diximus eſt ſignũ remiſſionis peccatoꝝ, ſed unionis eſt ſacramentũ, & incorporationis Chr̄o, nõ remiſſionis peccatoꝝ. Aliud eſt enim pręſtare peccatoꝝ remiſſionẽ, & ſacramentum eſſe talis remiſſionis.

¶ Quædã quę Lutherus falſo impingit illuſtriſſimo Regi, diluuntur. Cap. IX.

I. IAm ſatis abũde cõfectũ ẽ, opinor, miſſam nõ eſſe promiſſionẽ ſolã, neq; totã ipſius miſſæ uirtutẽ in ꝓmiſſiõe remiſſiõis pc̃tõꝝ cõſiſtere. Quãobrẽ & a ueritate lõge alienũ eſt, ꝙ Luth. cõminat, nẽpe ꝙ niſi miſſam obtinuerim⁹ eẽ ꝓmiſſionẽ ſeu teſtamẽtũ (ut ipſe falſo iactitat uerba clare ſonare) totũ Euãgeliũ & uniuerſum ſolatiũ amittim⁹. Nã & integra nihilominus erit totius euãgelij ueritas. Sed neq; ſolatij quicq̃ eſt, ꝙ Lutheranum cõmentũ hominibus queat afferre, quod non iuxta cõmunem totius eccleſiæ ritum & fidem idq; longe cumulatius q̃ pro Lutheri ſomnijs exhibeatur.

Corpus Chr̄i fieri ꝑ cõſecrationẽ nõ probat̃ ex nudis euãgelij uerƀ ſine pia interpretatione

Addã & iſtd̃, ꝙ niſi ritus eccl̄iæ tot ſeculoꝝ uſu, pariter & patrũ aſſertionib⁹ eẽt cõprobatus, nec Luth. neq; ali⁹ qſq̃ ex euãgelij nudis ỽbis aduerſus proteruiẽtẽ euinceret corpis Chr̄i p̃ſentiã in ſacramẽto fieri ꝑ cuiuſuis ſacerdotis cõſecrationẽ. Et q̃tũ damnũ eẽt nobis hoc ſolatio priuari, aut in hæſitationẽ aliquã leuiculã hui⁹ rei uenire. At in iſtã inciderim⁹ hęſitationẽ hauddubie, ſi cũ Luth. nihil patrũ interp̃tationi nihilq; cõſuetudini cẽſerem⁹ deferendũ. Veruntñ ex euãgelij ỽbis una cũ aſſertionib⁹ patrũ, atq; diuturna cõſuetudine, p̃ſertim in re tãti ponderis, nihil dubito qn euincet̃ aduerſum oẽs, in miſſa uere carnẽ & ſanguinẽ Chr̄i cõſecrari donariq; fidelib⁹. Sed de ijs reb⁹ poſtea copioſius dicem⁹. Interea certũ habeam⁹ nullũ in toto euãgelio ỽbũ eẽ, q̃ Lut. ualeat aduerſus ꝓteruiẽtẽ firmare miſſã eẽ ꝓmiſſionẽ, q̃d tñ ip̃e toties & tã magnifice iactitat

II ¶ Age iã excutiamus & iſtud q̃ nõ erubeſcat hõ impudentiſſimus regi et mẽdaciũ et cõtradictionẽ impingere, ꝙ is hoc loco fateat̃ ſeſe ad tædiũ uſq; de teſtamẽtis & promiſſionib⁹ a cõcionatorib⁹ audijſſe, & tñ poſtea cũ de ſacro ordinis loquat̃